

լըգլը - Այսր կանոնապէս փոխադրեալք - ի 21 աւուր ամսեան Դեկտեմբերի - Յամին 1922թ»:

Ի՞նչ ընելու է ուրեմն այսօր. ահա գործնական եղանակացութիւն մը, զորս կը թելադրենք որու որ անկ է:

ա. Պոլսոյ Վեհակաւորը կրնայ Եկեղեցականիններու համաձայն (1285) իր կանոնական վճիռը տալ. եւ այնուհետեւ հետեւելով 1282-1283 կանոններու, թուլատրելու է հաւատացեալներու հրապարակային պաշտամունքը անոնց հանդէպ: Գուցէ այսպէս Աստուած ամենաբարին արտակարգ միջամտութեամբ վերջին դրույթը դնէ ի նպաստ մասունքներուն ինքնութեան:

բ. Ի՞նչ ընկլու է գերեզմանը: Կ'իմա-
նահք՝ որ դադրեցուցած են տարեկան ուխ-
տազնացութիւնը Երանելոյ տօնին առ-
թիւ, 5 Նոյեմբեր, ըսելով թէ չարժեր
այնքան հանդիսաւորութիւն ընծայել դա-
տարկ գերեզմանի մը: Եւ սակայն մինչեւ
մեր զիւտը կմախքին եւ անկէ վերջ ալ ոչ
ոք չէր խղճատեր կատարել պաշտամունք
եւ մասնակցիլ անոր այդ գերեզմանի վր-
րայ, երբ ընդհանուր համոզումով պարապ
կը նկատուէր այն: Եւ գիտենք միւս կող-
մանէ Մոնս. Կալվանիի տեղեկադրութե-
նէն՝ որ այդ գերեզմանին մէջ մարմնոյն
հետ թափուեցան նաև արիւնաներկ հողն
եւ քարերն ալ, զորս գլխատումի տեղը
քերելով հաւաքեր էին այն ատեն բարե-
պաշտ հաւատացեալներ, չի թողլու հա-
մար՝ որ ոտից կոխան ըլլան նահատակին

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ

Արքի Նազերեան Գերպ-ի այս յօդուածաշաբթը
Բազմավալչպի մէջ Հրատարակիւելէց վերը՝ Խմբա-
դրութիւնն իր յաջորդ Թիւին մէջ պիտի սկսի զե-
տեղել ։ Գեւոնդ Վ. Տայեանի պատմախանք։
Ամէնուս ցանկալի է անչուշո որ օր տառ եր-
ժէր Կոփտասահ մարմնոյ ստուգութեան այդ կա-
րեւոր Հարցը վերջնականօրէն դանէ իր լուծումը.
և այս շահագրգումումն համար է որ Խմբագրու-
թիւնն կը Հրատարակէ Երկու կողմէրուն բանալի-
ճերն ալ անփոխիս։ Բայց անչուշո յառաջադիրի
հնագատութիւնը չէ հապա դէքիցն պատմականութիւնը
և սոսր դրայ յեղան փաստերուն ուժն է որ պիտի
լուսարտնէ Հարցը և ցոյց տայ մէկ կողմէն եղած
«առարկութիւններուն» և միւս կողմէն տրուած
լուծումներուն պատմական ստուգութիւնը։
ԽՄԲԹ. Յանձնաւութիւններ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԱՄԱՐԸ

ԳՈԹԱԿԱՆ ՈՃԻՆ ՄԵԶ

(Ծար. սիր «Բազմավելեպ» 1940, էջ 112-115)

q

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԻՆՈՒԱԾԱԶԵՒՄ

Ճարտարապետութեան մէջ կարեւոր խնդիր է շինուածքի մը ծածկոյթին յարդարումը։ Այս խնդիրը ինքնին արդէն կը կազմէ ոճի մը ձեւաւորումին կարեւոր մէկ աղդամիւ։

Ամենաշին ժամանակներէ ի վեր, ճարտարապեսուրը առաջ է Մանաւանդ մեծ տարածիչ այս խնդրին ամբողջական լուծում մը տալու: Մանաւանդ ոճեց տարածիչ պատճառ՝ գրեթէ պատճառ է դարձած ոճերու ինքնուժիւններ ծածկելու պարագան՝ գրեթէ պատճառ է դարձած ոճերու ինքնուժիւններ:

Եղիպատացիք խնդրին լուսում առ այս գործութեանը, եր-
շատցնելով: Հելլէնները, չնորհիւ իրենց կառուցումներու փոքրութեանը, եր-
բեմն յաջողեցան քարաշէն տափակ տանիքներ ձգել մէկ սիւնաշարքէն միւսը,
եւ կամ փայտի զործածութեան դիմել: Հոռվմայեցիք, առանց տատամսելու,
իրենց հասարակական շինութիւններուն ու յիշատակարաններուն համար զոր-
ծածեցին փայտաշէն ծածկցներ, կդմինարով պաշտպանուած: Իսկ Հայերը,
ծածեցին փայտաշէն ծածկցներ, զործածեցին նախ կիսա-
քարաշէն շինութեան այս անվհատ կողմնակիցները, զործածեցին
բոլոր կամարը: Եւ որովհետեւ ասիկա հարկը ցոյց կու տար օժանդակ փայտէ
բոլոր կամարի մը, յդացան սրակուոց աղեղը, զոր կարելի է կառուցանել առանց
կաղապարի մը, կաղապարի: Ասոր համար բաւական էր որ կամարակապ
փայտաշէն օժանդակ կաղապարի:

Քարեւը ունեցած է կամարէն՝ գմբէթի շինութքսա գալարդուը՝ և գարաշէն կամարէն՝ գմբէթի շինութքսա գալարդուը՝ և գարաշէն չէ, եւ փայտաշէն նախնական գմբէթի փորձերէ վերջ, սկսան շինել քարաշէն գմբէթը, հայլական կարողիկէն: Սակայն, գմբէթը կարելի չէր ամէն շին գմբէթը, հայլական կարողիկէն: Անիկա նախապէս կը գործածուէր իշխանական ու ուածքի վրայ զետեղել: Անիկա նախապէս կը գործածուէր իշխանական առ թագաւորական առլարսնքներու տաճարին վրայ լոյս ստանալու եւ շինուածքագուրական առլարսնքներու համար: Անիկա, քրիստոնէութեան հաստատուքին չքեզութիւնը աւելցնելու համար: Անիկա, որպէս նոր Տաճար տիեզերական թամովը, փոխադրուեցաւ եկեղեցին վրայ, որպէս նոր Տաճար տիեզերական թամովը:

Բայց միայն տաճար ու եկաղացը չէ և ու գալիք, կեն : Կը կառուցուէին նաեւ նուազ կարեւոր շինութիւններ, օրինակ՝ գաւիք, ժամատուն, ժողովարահ եւն . որոնց վրայ ալ պէտք էր տեղաւորել ծածկոց մը, որ կարելի եղածին չափ սիջանիկեալ սիւներու դործածութենէն խուսափէլ :

Հայ ճարտարապետը, եթէ քարագործ մը չըլլար արհեստով, անվարան պիտի դիմէր փայտաչէն շինուածքի մը եւ կամ աղիւսէ կամարի մը՝ ծածկելու պամար իր կառուցումները : Բայց հայ ճարտարապետը քարագործ էր եւ փայտամար իր կառուցումները :

տաշէն չինութիւններու վարպետ չէր, ուստի ան ջանաց խնդրին քարաշէն լուծում մը տալ:

Որպէս զի կարելի ըլլայ ընդարձակ սրացներ, քարաշէն շինուածքով մը ծածկել, առանց միջանկեալ սիւներու օգնութեան, հարկ եղաւ ծածկոցը ստորաբաժնել: Իւրաքանչիւր ստորաբաժնում գիւրին էր ինքն իրեն համար ծածկելը: Հո՞ս է որ հայ ճարտարապետը կ'ընէ հանճարեղ զիւտ մը, ստորաբաժնումները ձեռք բերելու համար: Ան կը շինէ նախ, չէնքին մէկ որմէն միւսը, անկախ աղեղներ, որոնց գասաւորումը, ճարտարօրէն կը բաժնէր ծածկուելիք միջոցը՝ փոքրիկ տարածութիւններու, որոնք փոքր կամարներով գիւրածածկ էին:

Ինչպէս արդէն քանիցս կը կնեցի, այդ գարերուն երկրաչափական գիտութիւնները չէին հասած այն աստիճան զարդացումի մը, որ թոյլատրէր հայ ճարտարապետին, միջոցին մէջ՝ կանխապէս գծելու ու ներկայացնելու խաչաձեւուած կամարին ամբողջ գծագրութիւնը եւ շինուածքը։ Ուրեմն, իրեն անհրաժեշտ հարկ մըն էր՝ նախ շինել զանազան աղեղներ, որոնք ծածկուելիք միջոցը ստորաբաժնելով հանդերձ, կազմէին կամարին կմախքը։

Այսպէս շարուած զանազան աղեղները կազմեցին առաջին աղեղախորձերը, տեղերական ճարտարապետութեան մէջ: Որովհետեւ, հայկականէն առաջուրիշ ո'չ մէկ ճարտարապետութեան մէջ կը հանդիպիինք աղեղներու նման դասաւորումի մը:

Այդ գարազը ջաներու շինութիւններուն հաշուական մասը չէր զարգացած այսպէս, ինչպէս որ է այսօր. եւ հայ ճարտարապետը իր այս առաջին աղեղախորձերուն տուաւ զանգուածային ծաւալ մը: Որովհետեւ, ան կ'ուղէր որ այդ աղեղները ըլլան դիմացկուն, քանի որ կազմական դեր մը ունէին կատարելիք: Այսպէս կը տեսնենք, օրինակ՝ Հռոմուսի վանքին (Ղօշավանք) մատուռին աղեղախորձի աղեղները, 7.70 մեղը բացուածքի մը համար՝ ունին կրկնակ շինութիւն մը, որուն հատուածը (section) կը նմանի Փրանսական Տղրին (պատ. 3.): այս աղեղներուն վերի մասերը 72 հարիւրորդամեղը, իսկ ստորին 55 հարիւրորդամեղը լայնք մը ունին: ինչ որ ցոյց կու տայ, թէ տակաւին փորձառութեան շրջանի շինութիւն մըն է⁽¹⁾: Ուրիշ օրինակ մը. Հաղբատի ժամատան աղեղախորձերը, որոնք աւելի վերջին շրջանի գործ են, քանի որ նշանաւոր Տրդատ ճարտարապետին ձեռակերտն են. ունին 75 հարիւրորդամեղը լայնք մը, 11.75 մեղը բացուածքի մը համար⁽²⁾: Այս վերջինները, անտարակոյս, ցոյց կու տան կատարուած փորձերու մէջ յառաջդիմութիւն մը, քանի որ մօտաւորապէս 50% բացուածքի յաւելումի մը համար աղեղի հատութիւնը չէ աւելցած նոյն համեմատութեամբ:

Հայ ճարտարապետը, շինուածքին վրայ իր աղեղները այնպէս մը կը շարէ, որ միշտ կարելի ըլլայ ստանալ նուազագոյն բացուածքով աղեղներ : Ասոր համար է, որ հայկական շինութիւններու մէջ հազուադէպ են տրամագր-ծային աղեղները, որոնք հարկագրաբար աւելի մեծ բացուածք մը ունենալով, խոտոր ճնշումներ առաջ պիտի բերէին որմերուն վրայ :

Հայկական աղեղախուրձին աղեղները կը դրուին շինուածքին որմերուն

վրայ եւ իրար կը կապեն դէմ դիմացի որմերը։ Այսպէսով՝ չորս որմերէն մեկնող աղեղները տանիքը կը բաժնեն խաչաձեւ փոքր ստորաբաժանումներու։

Աղեղներու միջեւ հնացած հատուածները, չայ զարդարու կը միջամաս է անկախ կամարներով, որոնք վեր կը բռնէր աղեղներուն վրայ շինուած իրարմէ անկախ կամարներով, որոնք վեր կը բռնէր աղեղներուն վրայ շինուած փոքր որմերու միջոցով։ Այսպիսի կամարներու կառուցումը շատ դիւրին էր եւ ոչ մէկ մասնաւոր գժուարութիւն կը ներկայացնէր։ Այս տեսակ շինուածքի օրինակ մը կը գտնենք Անիի Ս. Առաքելոցի Նախազաւիթի ծածկոյթին մէջ։

Հայկական շինուածանուր՝ Հայկական պատմակով, ծնունդ տուաւ երկրորդ տեսակի շինուածանեւի ըլք վեր բռնելու նպատակով, ծնունդ տուաւ երկրորդ տեսակի շինուածանեւի մը։ Այլեւս չնորհիւ այս աղեղներուն, որոնք շինուածքին կազմական գլխաւոր դերը վրանին կառնեն, զմբէթը կարելի կ'ըլլար բարձրացնել առանց ներքին չորս սիւներու խճողուն ներկայութեանը, ինչպէս որ է հայկական սկզբնական ոճին մէջ։

կովը ու կոնածել առաջ է ։ Հնչպէս հայկական դասական գմբէթաշխութիւնը, չորս սրբական գրք՝ ինչպէս հայկական դասական գմբէթաշխութիւնը, տալու համար դարերու ընթացքին կատարելագործուելով անցաւ Բիւզանդիոն, տալու համար այս ոճին՝ նշանաւոր համարուած զնտային ողնոյցները (pendentif), նմանապէս հայկական աղեղախուրձը՝ դարերու ընթացքին՝ վերածուեցաւ «Զիլեր»ու հայկական աղեղախուրձը՝ դարերու ընթացքին՝ վերածուեցաւ «Զիլեր»ու (nervure) եւ հիմը կաղմեց ջլաւոր կամարներու (voûtes nervées) դրութեան :

⁽¹⁾ Այսոր՝ 7.70 մեղը բացուածքով նման աղեղի մը համար, պարզ շնութիւն մը 45

۹

ՆՄՈՅԵՆԵՐ ՀԱՅ ՇԻՆՈՒԱԾԱԶԵՒՔՆ

Քանի որ ներկայացուցի այն պատճառները եւ տրամաբանական ուղին,
— որուն հետեւեցաւ հայ վարպետը յդանալու համար Զիլերու դրութիւնը,
որը թէեւ նախնական, բայց ոչ նուազ բեղուն է զարգանալու կարելիութիւննե-
րով, — լաւ կ'ըլլայ որ տեսնենք աւելի ընդարձակ կերպով մէկ երկու նմոյշ-
ներ սոյն շինուածածեւէն։ Այս բանը մեզի պիտի տայ դիւրութիւնը աւելի
անդին անցնելու եւ քանի մը մերձեցումներ ընելու օտար շինութիւններու հետ
ու քաղելու կարեւոր եղբակացութիւնները։

Բնական է, հոս պիտի ներկայացնեմ այն տիպերը, որոնք էն աչքառուներն են մեղի հասած շնորհածքներու մէջն :

Հայկական ճարտարապետութեան մէջ աղեղախուրձի սկզբնական փորձերու կարելի է հանդիպիլ շատ հին շինուածքներու վրայ: Օրինակ, Մըրէնի տաճարին (630-640 Յ. թ.) եւ կամ Մասթարայի գմբէթին կամ արակապ քարին չուրջ ճառագայթող ջիւերուն մէջ:

իմ նպատակս, սակայն, չոս տալ է անվիճելի երկու օրինակներ, որոնք հայկական աղեղախուրձին ամբողջական նմոյշներն են։ Ասոր համար ալ նկատողութեան պիտի չառնեմ հնութեան կարգը եւ թուականները։

ա. — Հոռոմոսի վաճիք.
Հոռոմոսի վաճիք⁽³⁾ շինութիւնները հետաքրքրական են իրենց ներկայացուցած հայկական աղեղախուրձի օրինակներու տեսակէտէն։ Մասնաւորաբար մեծ սրահը ծածկելու համար գործածուած աղեղախուրձերը ցարդ կը դանեն, Արեմուտքի մէջ, իրենց նմանութեամբ շինութիւններ, նոյն իսկ սա 20որ դարուն մէջ։

Երբ քննենք Մեծ սրահին յատակագիծը եւ աղեղներու տեղաւորումը, (պատ. 5) երեւան պիտի զայ կրկին անդամ այն մեծ յատկութիւնը, որ հայ ճարտարապետին յատկանիշը եղած է միշտ։ Այս յատկանիշը՝ կարելի է քանի մոռագով լայտնել։

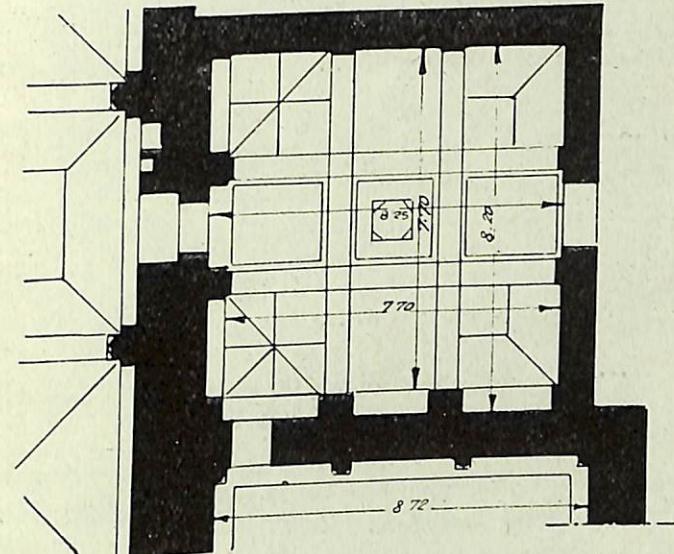
«Մակարդակներու և զանդուածներու գործածութեան ու համադրութեան իսկստ փնտուառք մը»:

Հոս, աղեղախուրձ՝ աղեղներու պարզ խաչաձեւումէ մը աւելի, աղեղ-
հետո հետակ մրնէ, որ որպէս կմախք շինութեան, կը ծածկէ սրահը:

Ծածկուելիք միջոցը, թէեւ մեծ չէ եւ կարելի էր պարզ խաչաձեւուած կամարով մը դոհանալ, ինչպէս եղած է նոր չէնքերու խումբին պատկանող դամբարան մատուռի մը ծածկոցին համար, սակայն ներկայ պարագային,

(3) Հպոսմոսի վանքը ծահօթ է նաեւ Ղօշավանք անունով։ Կը գտնուի Անդի հիւսիս-արեւելքին, այս վերջինին մօտ 15 հազարամետր հեռաւորութեան մը վրայ։ Յովհական մատի չինել բին, այս ժամանակուն 1035ի թուականին է։

սրովհետեւ լուսամուտ գմբէթ մը պէտք էր դնել ծածկոցին վրայ, կարելի չէր պարզ խաչաձեռուած աղեղներով զոհանալ:

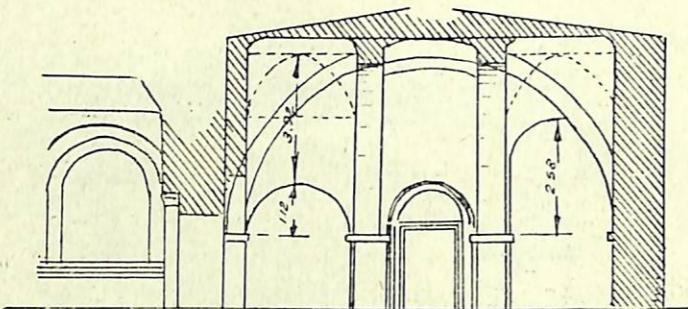
*Պատմ. 5. - Հոռոմոսի վանի (Պօշականի)
Միհծ սրահի յատակագիծը*

ներություննեամբ մը: Այս աղեղները՝ երկու առ երկու իրար կտրելով տանիքը կը բութի մասերու, որոնց կեղոնական 9րդ հատուածին վրայ կարելի կը բաժնեն ինը մասերու, որոնց հաստատել:

Այսպիսի կառուցում մը, կը համապատասխանէ շինութեան արուեստին բոլոր պահանջներուն, եւ կարելի կը դարձնէ ինը հատուածներէն իւրաքան-

տեղաւորուած են իրարմէ տակալորչաւ։
Հարկ կա՞յ միթէ մասնաւորաբար ծանրանալու, թէ նման շինուածածեւ
մը կը փոխէր արմատապէս կամքարածածկ տանիքնելու դրութիւնը, ջիւերու
գործածութեամբ։ Իրաւ է, թէ այս ջիւերը հսկայական շինուածք մը ունին
հոռ, սակայն չեն դադրի ջիւեր ըլլալէ։
Առաջին ներքին կողմի պատերուն վրայ հաստատուած մոյթերը կը ստա-

նան այս աղեղներու ծանրութիւնը եւ ուժը: Մինչդեռ՝ արտաքին որմերուն վրայ ուղղակի կը կոթնին այս աղեղները, հազիւ թէ նշարելի յաւելուածական հաստութիւն մը տալով սոյն որմերուն:

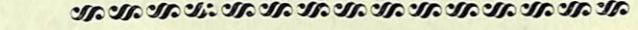
Պատ. 6. - Հոռոմոսի վանք

Մեծ սրահի հաստուածը, աղեղներու խաչաձևումը ցոյց տուող

Այս ձեւ յարգաբումով, թէ եւ մէկ որմէն միւսը, միջոցը 8.20 մետր է, աղեղները ունին 7.70 մետր բացուածք մը (պատ. 6):
Չորս աղեղներու համադրութեան գրութիւնը, ջիւերու ճարտարապետութեան սկզբնական ձեւն է: Այս գրութեամբ շինութիւնները շատ ընդհանրացած են Հայաստանի մէջ: Բացի Հոռոմոսէ, նման շինուածքներ կը տեսնենք Խորակերտի վանքին եւ Հաղպատի ժամատան մէջ:

(Շարունակելի)

Ս. ՃԵՎԱՀԻՐՃԵԱՆ
Ճարտարագէտ

ՈՐ Բ Բ

Անձուկ նամրէն կ'անցնի մինակ.
Հոգ մ'ուսերուն՝ եկ աղջընակ:

Զութի ո'չ հայր եւ ո'չ մայրիկ.
Ի'նչպէս եղէն երեր՝ նըկուն,
կը դոդոշէ ոսարովիկ,
Հացի կարօտ ու միշտ անուն:

Որբն անտէրուն նամրէն անհետ,
Լուռ կը քալէ արեւուն հետ:

Պուլքէ, 23 - ր - 1940

Թ. ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ

ՈՒՆԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՇՈՒԹԵԱՆ

Փառքերը դիրքին մեր կամ ծնունդին
Շուտե՛ր են միայն ու անիրական.
Ճակատագրին դէմ չկայ մէկ վահան,
Մահը իր սառէ ձեռքը կը զնէ
Վըրան նոյն իսկ պի՛րն քագաւորներուն:
Արքայական ցուպ ու քագ
Գահավիժն պիտի վար
Եւ փաշին մէջ իրար պիտ' զուգուին
Մրած մանգանին ու բրիչն հետ...:
Ամէն զուլի պիտ' իշնայ
Մերկ՝ դէպի ցուրտ գերեզման.
Գործե՛րն են որ արդարին միայն
Անուշ կը բուրեն ու վառ կը ծաղկին
Նոյն իսկ մէջն ըլլան ցած փոշիներուն:

Թարգմ. ԱՆԳԼ. Է
ՍԱՐԳԻՍ ԱՇՃԵԱՆ*

ՃԵՅՄՍ ՇԲՐԻ

(*) Պուլքոյ վիենայի Միսիթարեան Հայրերուն Լիկոնին շրջանաւարտ աշակերտ, որ ինքնարբար դիմումով մը կ'ուզէ «իբր Մխիթարեան» տեւականութիւն իր աշխատակցութիւն ու բերել «Բաղմագէպէպէպ»: Տեղի պակասով չկրցանք զետեղել միւս կոռորները: Խնդակցութիւններ եւ յաջողութիւն իր ապագային:

ԽՄԲ.

ՓՈՐՁՈՒԹԻՒՆ

Ի՞նչ է կայրատօնն այս խօս ու անոյշ,
Ծիծաղ ու խընծիղ, երգ, ծափ, ալելու.
Ուր այրեր եւ կին, անխիղն, անըզգոյշ,
Կը վազեն անժոյժ բաժին առնելու:

Մեծ դուռն է նըման նուռի մը նարած.
Ու սրահը տրոփուն, բոս'ր սըրտի' պէս.
Հանոյշ, — հոս մահն է անզօր ու անյաց,
Անտես քուրմ է դեւն, մերկուրիւնը՝ ծէս.

Սըրարբած՝ երգին կըշովով կը հիւսուին
Իրարու ձեռք, սուք, լանջք, կուրծք ու անրակ.
Առագաստ ու կայմ, — փարած կարողին,
Կը պարեն զոյգերն ախործով անյագ...

Բո՛րք ջահերուն տակ միսեր գեղելոր,
Կը վասին հազած սընդուն ու բեհեզ.
Սըրտէ՝ սիրս կ'անցնի սարս'ուն եւ օրօր...
Կը փընտուէ բեւեն բեւե՛ն սեւագէս...:

Սեղաններուն վրայ կայ հաց եւ զինի.
Ումալ — ումալ կը լեցուի արդ ամէն բաժակ.
Ամէն բաժակ սի՛րտ, բո՛ց մէկ կենդանի,
Մարմինն ապակի, հողին իրակայլակ:

Սեղաններու շուրջ կայ կիրք եւ իրապոյր...
Կը մուծի արեան մէջ տեսդ մ'ապրատամբ.
Կ'ուզեմ քօթափել փոյք լուծ ու անոր.
Կ'իջնէ սըրտին մէջ զիշապ, աչքին՝ ամբ...:

— Ո՞վ է կը հըսկէ խընթիս մէջ նորէն.
Լըռիշկ կ'արիւնի Սի՛րտ մը կարեվէր.
Աստղի պէս ջախչախ, անտէր ու անզին.
Կը վառէ Օճն իր աչքերը կանանչ...:

— Ո՞վ է կը հըծէկ խաւարին մէջ զուր.
Մարմին մը կապուած ձաղկանի սիւնին,
Զեռք մը կը կըռփէ՛... — Դու՛մ կըրկներեւոյք, —
Ես մերք այդ ձե՛ռն եւ մերք այդ մարմինն...:

— Ո՞վ ֆարերուն վրայ կ'իյնայ դիտապաս.
Խաչին փարքուած տի՞զմ է քէ նահանչ.
Կը շաչէ՛ մըրակն ու ուժեր անսաստ
Կ'ից կու տան իր մերկ լանջքին ցաւասանչ...:

... Կը քալէ նահանչ մ'ինծի հետ նորէն
Վէրք մը նամբու վրայ կ'արիւնի անդուլ.
Սուրբքը ու հրեշտակ շուրջը կ'աղօրեն.
Սուրբ մը, խընմին մէջ, կը նօնէ նըշոյլ...:

Պի՛ն կը սարսէ զիս ըստուեր մը դաժան.
— Զո՞ր է եւ ումայն ամէն վիշտ ու զոն,
Սոսկ Մեղքն է հեզօր, գեղեցիկ, արժան.
Տն'ս, կեանքը բեռ մ'է ու Մահը՝ անդոն...:

... Փա՛ռք, երանիկուրի՛ւն, սէ՛ր, — բառեր սիի՛ն.
Մարքն ամենուր ին'դն, — փուտ կըմախս ու զանկ.
Ի՞նչ է Գոյուրեան հանգոյցը վերջին.
Ասուուծ քէ ոչինչ պատի՛ժ քէ ձաղան:

Մարաւ ու նօրի, կը յածիմ անբառ,
Մազկ-ծագ, համայն երկիր ու երկինք.
Կը նեպեմ անխոնչ դարերէ ի դար.
— Զըկա՛յ երազին ոչ ծիրն ու ոչ կինի...:

Ու արիւնի մէջ կը կըրեմ լըռին,
Հարի՛ւր սերունդի երազն ու երկունիք.
Մինչեւ մահը տայ խեղն հողը հողին,
Ու անյագ փըշը տենչ, դըմոյն ու մոյնի...:

Դափ մը սըփու սարս'ուն ու ծիծաղ.
Շուրջոս կը պարեն կիմեր գեղալանչ.
Լուսէ կ'արիւնի Սի՛րտ մը կարեվէր.
Կը վառէ Օճն իր աչքերը կանանչ...:

Ճրապոյրին՝ անբառամ, կիրքն իմ մէջ՝ անշէ՛ջ.
— Մընա՞լ քէ մեկնիլ: — Երկընորանի անլոյծ:
... Կիւս մը շաղակրատ, ձեռքով լուսարէշ,
Սըրսիս խարոյին կը նետէ ակլուց...:

1938, Պուլքէ

ՑԱԿՈԲ ԱԴԱՄԵԱՆ